

Poštovani čitaoci

Centralna tema ovog broja "Kvartalnog ekonomskog monitora" je stanje u javnom sektoru Republike Srpske. Tokom pripreme ovog broja upravo je ta tema dospjela u žigu interesovanja javnosti, a o njoj su bez maske konačno progovorili i predstavnici institucija.

Budžetska izdvajanja za finansiranje javnog sektora i broj zaposlenih u javnoj upravi odavno su prešli crvenu liniju. Uprkos gotovo plebiscitnom stavu da su reforme u javnom sektoru jedini lijek i da

moraju biti sprovedene, ma koliko bile bolne, one su godinama odgađane. Zbog toga smo svi plaćali ceh u vidu rasta zaduženja i pogoršanja poslovnog ambijenta.

Izdvajanja iz budžeta za javni sektor su rasla, a broj zaposlenih u javnoj upravi se povećavao iz godine u godinu. Jedinstven stav domaće stručne javnosti i međunarodnih finansijskih institucija koje djeluju u BiH jeste da je debalans broja zaposlenih u realnom i javnom sektoru dostigao kritičnu granicu. Trenutno oko 28% zaposlenih u RS radi u Vladi i Vladinim institucijama, što je među najvišim procentima u Evropi. Ovaj podatak nije obuhvatio desetine hiljada zaposlenih u javnim preduzećima kod kojih je takođe izražen problem prezaposlenosti. O uporednim platama u javnom i realnom sektoru izlišno je i govoriti, a RS je rekorder i po visini razlike između zarada u te dvije kategorije.

Velika potrošnja za finansiranje administracije opteretila je budžete na svim nivoima u BiH i njihovu razvojnu komponentu svela na minimum. Zbog toga je gotovo sav razvojni potencijal prebačen na privatni sektor, koji je i sam u problemima. Usljed nedostatka novca u budžetu vlasti su radnje posezale sa opterećenjem privrede nego li za reformama. Problem je, međutim, što slaba privreda RS sve teže podnosi taj teret zbog čega odgađanje suočavanja sa problemima u javnom sektoru može donijeti još veću štetu. Glomazan i neefikasan javni sektor nije samo naša "privilegija". S tim problemom suočene su sve zemlje regiona, ali i dobar dio Evropske unije. Ipak, zabrinjavajuće je da je udio izdvajanja za administraciju u BDP-u u BiH daleko najviši u regionu. Dogovor političkih lidera u BiH da je neophodno smanjenje administracije i plata činovnika na svim nivoima vlasti predstavlja dobar nagovještaj, ali će vrijeme biti svjedok da li će on biti realizovan.

Vremena za gubljenje je sve manje. Ovakvo stanje čini višestruku štetu domaćoj ekonomiji i društvu u cjelini. Bez sprovođenja dubokih reformi u javnom sektoru teško je ojačati povjerenje između građana i vlasti. Osim smanjenja broja zaposlenih i zarada u javnom sektoru neophodno je utvrditi i novi sistem utvrđivanja plata. Taj sistem trebao bi da bude baziran na jasnom principu da svako radno mjesto u javnom sektoru bude plaćeno onoliko koliko je plaćeno upoređivo radno mjesto u privatnom sektoru. Pored toga, mora biti povećana produktivnost u javnom sektoru, a neophodno je razmotriti i preraspodjelu radne snage unutar institucija. Činjenica je da u pojedinim institucijama i agencijama ima viška zaposlenih, dok druge muku muče sa nedostatkom radnika. Jedan od primjera za to je usmjeravanje viška zaposlenih u inspekciji rada kako bi njihovim jačanjem bila suzbijena siva ekonomija čime bi bio značajno povećan priliv novca u budžet.